

XXIV. Naisten työtupa

Naisten työtuvan toimintakertomus v:lta 1938 oli seuraavan sisältöinen:

Johtokunta. Naisten työtuvan johtokuntaan kuuluivat v. 1938 kaupunkihallituksen valitsemat jäsenet pääjohtaja E. Hj. Rydman puheenjohtajana, toimistonhoitaja J. E. Janatuinen varapuheenjohtajana sekä muina jäseninä arkkitehti S. Lagerborg-Stenius, toimittaja M. Olki ja tarkastaja M. Sillanpää. Johtokunnan sihteerinä toimi naisten työtuvan toimitusjohtaja P. E. Kiljunen.

Kertomusvuoden aikana johtokunnalla oli 10 kokousta. Pöytäkirjojen pykäläluku oli 76.

Koska kaupunginvaltuusto oli kesäkuun 22 p:nä 1938 pitämässään kokouksessa päättänyt lakkauttaa naisten työtuvan johtokunnan joulukuun 31 p:stä 1938 ja siirtää johtokunnan hallinnassa olleen omaisuuden huoltolautakunnan työtupien hallintaan, pidettiin vielä kaupunginhallituksen tarpeelliseksi katsomana asioiden lopullista selvittelyä varten helmikuun 27 p:nä 1939 ylimääräinen naisten työtuvan johtokunnan kokous. Kokouksessa käsitellyt asiat, kaikkiaan 11 pykälää, liittyivät suoranaisena jatkona v:n 1938 pöytäkirjoihin.

Johtokunnan toimesta tehtiin aloitteita ja esityksiä kaupunginhallitukselle naisten työttömyyden lieventämiseksi, toimeenpantiin kaupunginhallituksen päätökset, suunniteltiin ja määrättiin työmuodot sekä käsiteltiin käytännölliset asiat.

Toimihenkilöt. Työtuvan toimitusjohtajana toimi P. E. Kiljunen, kirjanpitäjänä neiti S. Järvinen sekä kassanhoitajana ja kanslistina neiti K. Virtanen.

Työtuvan vt. johtajattarena toimi neiti F. Kajava apunaan räätälimestari F. O. Korhonen sekä käsityönopettajat, neiti M. Gartz ja rouva K. Holmström sekä tilapäisinä apulaiskäsityönopettajina neidit A. Helo, A.-M. Lundén ja T. Sinkko. Työtuvan alaosastolla olivat työnjohtajina rouvat H. Kukkonen ja A. Rönholm.

Yleiskatsaus työttömyystilanteeseen. Huoltolautakunnan työttömyys-huoltokanslian työttömyyshuoltokortisto osoittaa työttömien sekä työhön sijoitettujen naisten lukumäärän v. 1938 kunkin kuukauden lopussa seuraavaksi:

Kuukausi	Niistä			Kuukausi	Niistä		
	Työttömiä naisia kaikkiaan	työhön sijoitettuja	työttömiksi edelleen jääneitä		Työttömiä naisia kaikkiaan	työhön sijoitettuja	työttömiksi edelleen jääneitä
Tammikuu ...	395	261	134	Heinäkuu ...	171	—	171
Helmikuu	397	264	133	Elokuu	219	107	112
Maaliskuu ...	376	262	114	Syyskuu.....	243	107	136
Huhtikuu	330	245	85	Lokakuu	288	107	181
Toukokuu ...	218	121	97	Marraskuu ...	317	211	106
Kesäkuu	203	109	94	Joulukuu	343	210	133

Naisten keskuudessa vallitseva työttömyys oli kertomusvuonna jonkin verran pienempi kuin edellisenä vuonna. Työttömät olivat enimmäkseen 50-vuotiaita tai sitä vanhempia ammattitaidottomia naisia, joten kuitenkin sellaisten naisten lukumäärä, joiden työtuvassa nauttima palkka oli osaksi avustusta, oli suhteellisesti suurempi kuin v. 1937.

Koska työttömyystilanne Helsingissä oli suhteellisen helppo koko maahan verraten, ei valtio olisi osallistunut ammattikurssien toimeenpanosta johtuviin kuluihin, ja koska sitä paitsi sellaisia työttömiä naisia, joita tällaisten kurssien toimeenpano valtion apurahan saamiseksi edellytti, ei sanottavasti ollut, ei ammattikursseja kertomusvuonna järjestetty.

Paitsi varsinaista työtupaa, joka toimi 11 kuukauden ajan ja jossa työskentelivät ammattitaitoisimmat työntekijät, keskimäärin n. 106 henkilöä, järjestettiin johtokunnan aloitteesta työttömyystöitä työtuvan alaosastolla Suvilahdenkadun 4:ssä. Sekä varsinaisen työtuvan että alaosaston toiminta tapahtui kaupungin myöntämällä varoilla.

Työtupa oli toiminnassa koko vuoden lukuunottamatta heinäkuun aikaa, jolloin toimihenkilökunta ja työntekijät nauttivat kesälomaa.

Työntekijät. Työtuvassa työskennelleiden lukumäärä kunkin kuukauden alussa sekä heidän yhteenlaskettu työtuntimääränsä kunakin kuukautena näkyvää seuraavasta yhdistelmästä:

Kuukausi	Työntekijöitä	Työtunteja	Kuukausi	Työntekijöitä	Työtunteja
Tammikuu	105	17,377.0	Heinäkuu	2	275.5
Helmikuu	109	18,456.0	Elokuu	105	16,361.5
Maaliskuu	105	21,202.0	Syyskuu	104	21,776.0
Huhtikuu	106	15,834.0	Lokakuu	104	17,804.0
Toukokuu	105	17,360.0	Marraskuu	105	18,081.5
Kesäkuu.....	118	22,353.5	Joulukuu	107	23,270.0

Työtunnit, joita oli yhteensä 210,151, jakautuivat työn laadun mukaan vuosineljänneksittäin seuraavasti:

Vuosineljännes	Varsinaisissa töissä	Urakkatöissä	Erikoistöissä	Kaikkiaan
I	21,235.5	32,667.0	3,132.5	57,035.0
II	20,426.5	31,906.0	3,215.0	55,547.5
III	13,473.0	22,689.0	2,251.0	38,413.0
IV	21,507.5	34,017.0	3,631.0	59,155.5
Koko vuosi	76,642.5	121,279.0	12,229.5	210,151.0

Vuoden aikana erosi työtuvasta 9 työntekijää ja uusia otettiin 10. Vuoden lopussa oli työtuvassa 109 työntekijää.

Työpalkat. Palkallisen kesäloman saantiin oikeutetuille työntekijöille maksettiin kesäloman alkaessa joko 4 tai 7 päivän kesälomapalkka. V. 1938 maksetut työpalkat kesälomapalkkoineen nousivat yhteensä 1,114,977: 35 mk:aan. Alin tuntipalkka aputyössä sekä sellaisissa töissä, joissa urakkapalkkaa ei voitu soveltaa, oli koko vuoden 4 mk, johon se korotettiin vuoden alussa kaupunginvaltuuston tammikuun 12 p:nä 1938 tekemän päätöksen mukaan. Edellisen vuoden alussa alin tuntipalkka oli 3 mk ja maaliskuun alusta vuoden loppuun saakka 3:50 mk. Erikoistöissä tuntipalkka oli korkeampi työn laadusta riippuen. Tuntipalkkojen korotuksen yhteydessä

korotettiin ja tarkistettiin samalla myöskin urakkatyössä maksettavia kapalepalkkoja. Työtuvassa työskennelleiden työntekijäin keskimäärin ansaitsema viikkopalkka oli kertomusvuonna 229: 68 mk, v. 1937 182: 95 mk ja v. 1936 178: 67 mk. Kertomusvuoden työpalkkojen jakautuminen työn laadun mukaan näkyy seuraavasta taulukosta:

Vuosi- neljännes	Työtuvassa suoritetuista			Työnteki- jään koto- naan suo- rittamista töistä mak- settuja urakka- palkkoja	Maksettuja työpalk- koja kaik- kiaan
	varsinaisista töistä maksettuja		erikoistöistä maks.		
	tuntipalkkoja	urakkapalkkoja	tuntipalkkoja		
M a r k k a a j a p e n n i ä					
I	87,746 30	171,439 40	17,952 50	5,846 85	282,985 05
II	85,343 80	174,582 —	18,888 55	6,944 95	285,759 30
III	55,696 05	117,702 90	14,100 50	5,182 40	192,681 85
IV	89,901 75	204,126 75	23,080 60	7,674 30	324,783 40
Koko vuosi	318,687 90	667,851 05	74,022 15	25,648 50	1,086,209 60

Keskimääräinen tuntipalkka oli 4: 16 mk, urakkapalkka 5: 51 mk sekä erikoistöistä maksettu tunti- ja urakkapalkka 6: 05 mk.

Työtuvan tuottama tappio työntekijää ja työtuntia kohden oli keskimäärin 1: 51 mk ja työpäivää kohden 11: 45 mk. Vastaavat tappiot v. 1937 olivat 1: 47 mk ja 11: 15 mk. Lisäys johtui vuoden alussa korotetuista työpalkoista, jolloin ei tuotteiden myyntihintoja voitu vastaavasti korottaa.

Tilausten hankinta ja tuotteiden myynti. V:n 1938 myynti nousi edelliseen vuoteen verraten 74,642: 35 mk:lla. Myyntiaitan ja hallimyyvälän myynti nousi huomattavasti entisestään ja lähinnä edellisiä oli yksityisten henkilöiden ja liikkeen tekemät ostot. Myöskin suojeluskunnan yliesikunnalle ja Lotta-Svärd yhdistykselle toimitettiin hankintoja entistä enemmän. Sen sijaan hankinnat puolustusministeriölle supistuivat hyvin vähiin.

Yksityishenkilöiden tekemien ostojen lisääntymiseen vaikutti riepumattojen jatkuva hyvä menekki. Riepumattojen kutominen ja niiden valmistuksessa tarvittava aputyö antoi työtä noin kolmannekselle koko työtuvan työntekijöistä. Matonkuteiden leikkaamis- ja ompelutyötä suoritettiin sitä paitsi päätyönä työtuvan alaosastoilla sekä huoltolautakunnan alaisessa työtuvassa, Hämeentien 39:ssä.

Määrärahan käyttö ja tilinpäätös. Kaupungin v:n 1938 talousarvioon oli naisten työtuvan toimintaa varten myönnetty 440,000 mk, johon kaupunginvaltuusto tammikuun 12 p:nä 1938 myönsi työtuvan työntekijäin palkkojen korottamista varten 40,000 mk:n suuruisen lisämäärärahan sekä kaupunginhallitus joulukuun 29 p:nä toimenhaltijoiden palkankorotuksia varten varatusta määrärahasta 15,814 mk, joten määräraha nousi kaikkiaan 495,814 mk:aan. Tilinpäätöksen mukaan käytettiin työtuvan menoihin kaikkiaan 331,667: 10 mk ja säästöä jäi 164,146: 90 mk. Kun työtuvan tavara-astojen arvo lisääntyi vuoden aikana 14,384: 15 mk:lla, joka käytetystä määrärahasta oli siten sidottu varoihin, oli työtuvan todellinen tappio kuluneelta vuodelta 317,282: 95 mk, edellisenä vuonna 311,165: 30 mk, sisältäen siihen myöskin työtuvan alaoston toimintaa varten vuokratun huoneiston vuokra. Alaoston muut menot suoritettiin niitä varten erikseen myönnettyistä määrärahoista.

Myönnetyn määrärahan ohella oli työtuvalla kertomusvuonna muita tuloja 2,375,856: 70 mk, edellisenä vuonna 2,301,214: 35 mk, ja menoja työtarpeiden osto mukaanluettuna 2,707,523: 80 mk, edellisenä vuonna 2,664,911: 60 mk. Omat tulot olivat siten 87.8 % kokonaismenoista vastaten 86.4 % v. 1937.

Työtuvan omaisuus joulukuun 31 p:nä 1938 laadittujen ja asianmukaisesti tarkastettujen inventaarioluetteloiden mukaan oli yhteensä ¹⁾ 1,406,813: 15 mk.

Yksityiskohtaisemmat tiedot työtuvan tuloista ja menoista ovat seuraavat:

Tulot	Mk	Menot	Mk
Kaupungin myöntämä määräraha	495,814: — ²⁾	Johto- ja henkilökunnan palkat	317,715: 50
Tuloja tehdyistä töistä:		Työ- ja kesälomapalkat	1,114,977: 35
kansakouluille	270,949: 20	Vuokrat	96,500: —
kunnan sairaaloille .	87,431: 30	Sähkö	30,917: —
valtion » ..	15,990: 35	Kaluston osto ja kunnossapito	16,533: 10
yksityisille » ..	56,036: 95	Halkokulut	5,790: —
valtion laitoksille ..	3,551: 25	Siivoustarpeet	1,848: 30
kunnan » ..	253,068: 25	Työainekustannukset .	1,000,980: 70
huoltolautakunnalle	33,051: 30	Mallienvuokra	3,157: —
suojeluskunnalle	131,181: —	Ilmoitus-, lähetys-, painatus- y.m.s. kulut .	23,301: 30
puolustuslaitokselle.	8,652: 25	Sairasavustukset	28,210: 40
yksityisille laitoksille ja liikkeille	183,777: 85	Myyntiaitan provisio ja käteisalennukset..	59,284: 55
Myyntiaitan myynti .	380,057: 25	Myyjäiskulut	1,682: —
Hallin myynti	371,176: 95	Sekalaiset kulut	6,626: 60
Käteiset tulot	529,112: 70	Säästö rahatoimistossa	164,146: 90
Vuosialennus	32,639: 30		
Tilisaatavat	19,180: 80		
Yhteensä	2,871,670: 70	Yhteensä	2,871,670: 70

Tasetili osoitti seuraavaa:

Varat	Mk	Velat	Mk
Saatavia	33,910: 05	Nostettu kaupungin varoja v. 1918—37	10,409,882: 83
Varasto:		—»— v. 1938	331,667: 10
työtuvassa	480,058: 60		
hallissa	144,207: 75		
myyntiaitassa	204,584: 30		
Kalusto:			
työtuvassa	509,402: 95		
kansliassa	34,649: 50		
Tappio:			
v:lta 1938.....	317,282: 95		
edellisiltä vuosilta..	9,017,453: 83		
Yhteensä	10,741,549: 93	Yhteensä	10,741,549: 93

¹⁾ Saatavat, 33,910: 05 mk, mukaanluettuna. — ²⁾ Tästä myönnettyä lisämäärää 55,814 mk.

Määrärahaista, 495,814 mk:sta, käytettiin työtuvan tuottaman tappion peittämiseksi 331,345: 65 mk. Jos siitä vähennetään hallin voitto, 14,062: 70 mk, on todellinen tappio 317,282: 95 mk. Varat lisääntyivät 14,384: 15 mk, joten määrärahaista käytettiin kaikkiaan 331,667: 10 mk ja säästöä jäi 164,146: 90 mk.

Työtuvan alaosa. Koska valtion apurahan turvin toimivia ammattikursseja ei kertomusvuonna aikaisemmin mainituista syistä järjestetty, esitti johtokunta tarpeen vaatiessa kaupunginhallitukselle, että työtuvan alaosaalla järjestettäisiin töitä sellaisia ammattitaidottomia henkilöitä varten, joita ei voitu ottaa varsinaiseen työtupaan. Tällaisia esityksiä tehtiin vuoden aikana kaksi eri kertaa, ja kaupunginhallitus hyväksyi ne johtokunnan ehdottamalla tavalla. Kertomusvuonna käytettiin kaupungin varoja alaosaan toimintaa varten yhteensä 387,176: 90 mk, edellisenä vuonna 354,385: 50 mk. Alaosaan toiminta selviää lähemmin alla olevasta taulukosta:

Alaosaan toimintapaikka	Toiminta-aika	Työntekijöiden lukumäärä	Myönnetty määräraha	Bruttomenot	Tulot		Nettomenot
					Markkaa	Penniä	
Suvilahdenkatu 4 ...	11/1—21/5	150	310,000	308,550	10	22,204	286,346
» » ...	1/11—31/12	100	113,000	110,038	80	9,208	100,830
Yhteensä			423,000	418,588	90	31,412	387,176

Säästöä jäi määrärahaista 35,823: 10 mk.

Alaosaan työntekijäin lukumäärä kunkin työkuukauden alussa sekä heidän yhteenlaskettu työtunti määränsä ja heille maksettujen työpalkkojen suuruus kunkin kuukautena näkyy seuraavasta yhdistelmästä:

Kuukausi	Työntekijöitä	Työtunteja	Maksettuja työpalkkoja, mk
Tammikuu ¹⁾	58	10,456.5	33,983: 50
Helmikuu	157	20,816.5	67,653: 35
Maaliskuu	154	23,691.5	76,999: 30
Huhtikuu	144	16,490.5	53,537: 95
Toukokuu	124	13,074.5	42,493: 75
Marraskuu	69	10,941.5	38,295: 25
Joulukuu	99	17,317.5	60,612: 25
Koko vuosi	—	112,788.5	373,575: 35

Koska työtuvan alaosaalla työskenteli etupäässä iäkkäämpiä naisia, jotka pystyivät vain yksinkertaisempaan ompelutyöhön, leikattiin ja ommeltiin siellä enimmäkseen matonkuteita, mutta sikäli kuin osanottajat pystyivät, tehtiin myös tilaustöitä. Ne, jotka pystyivät urakkatyöhön, siirrettiin työtupaan.

Alaosaan työntekijäin päiväpalkka 6-tuntiselta työpäivältä oli alkupuolella vuotta toimineella osaajalla 19: 50 mk eli 3: 25 mk tunnilta ja vuoden lopulla toimineella osaajalla 21 mk eli 3: 50 mk tunnilta.

¹⁾ Tammikuun 11 p:nä.

Ammattikurssit. Kuten jo edellä mainittiin ei ammattikursseja v:n 1938 aikana järjestetty. Ammattikurssien kalustojen arvo joulukuun 31 p:nä 1938 oli 73,696: 15 mk. Kalustoa käytettiin osittain työtuvan ala-osastolla ja osittain työtuvassa.

Loppukatsaus. Naisten työtuvan toiminta jatkui kertomusvuonna samaan tapaan kuin ennenkin. Työntekijäinkään vaihtuminen varsinaisessa työtuvassa ei ollut niin huomattava kuin edellisinä vuosina. Sen sijaan kertomusvuoden lopussa, kuten jo aikaisemmin mainittiin, tapahtui käänteentekevä muutos naisten työtuvan toiminnassa, jolloin kaupunginvaltuuston kesäkuun 22 p:nä tekemän päätöksen mukaan naisten työtuvan johtokunta päätettiin lakkauttaa joulukuun 31 p:nä 1938 ja työtupa liittää osastona huoltolautakunnan työtupien yhteyteen. Kaupunginvaltuuston samalla tekemän päätöksen mukaan luovutettiin myöskin naisten työtuvan johtokunnan hallinnassa ollut naisten työtuvan omaisuus 1,406,813: 15 mk sekä ammattikurssien kalusto, arvoltaan 73,696: 15 mk, eli kaikki yhteensä arvoltaan 1,480,509: 30 mk, v:n 1939 alusta lukien huoltolautakunnan työtupien johtokunnan hallintaan. Näistä toimenpiteistä johtuvat muutokset kaupunginvaltuusto vahvisti työtuvan ohjesääntöön ja huoltolautakunta puolestaan vahvisti vastaavat muutokset ja lisäykset työtupaa koskevaan johtosääntöön.

Naisten työtupaa koskeva toiminta sai alkunsa jo v. 1913, jolloin kaupunginvaltuusto asetti hätäapukomitean suunnittelemaan toimenpiteitä pääasiallisesti naisten työttömyyden lieventämiseksi. V:n 1915 alusta v:n 1919 loppuun hätäapukomitea toimi niiden toimeenpantujen hätäaputöiden valvojana ja rahoittajana, joiden varsinaisena toimenpanevana elimenä oli eri naisjärjestöjen edustajista kokoonpantu komitea. Hätäapukomitea rahoitti ja valvoi myöskin sotavuosina toimineita työttömyyskomitean työtupia. V:n 1920 alusta siirrettiin naisjärjestöjen työtuvat hätäapukomitean välittömään johtoon, joka toimi kesäkuun 1 p:ään 1922, jolloin se lakkautettiin ja työtupien toiminnan jatkaminen annettiin aluksi rahatoimikamarin sekä v:sta 1931 alkaen kaupunginhallituksen alaiselle naisten työtuvan johtokunnalle. Naisten työtupa toimi kaikissa edellä mainituissa muodoissa väliaikaisena ja vakinaistettiin vasta v:n 1939 alussa, jolloin se liitettiin osastona huoltolautakunnan työtupien yhteyteen. Tapahtunut siirto muutti myöskin oleellisesti naisten työtuvan tähänastisen luonteen ja sen asema yhteiskunnallisena huoltomuotona määriteltiin yllä mainituissa ohje- ja johtosäännöissä C-osastona huoltolautakunnan työtupien johtokunnan alaisissa työtuvissa, jotka kaikki kuuluivat huoltotoiminnan piiriin ja johon työttömyyshuoltoon on asiallisesti kuulunut v:n 1937 alusta, jolloin uudet huoltolait astuivat voimaan.